

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 7.12.2009
KOM(2009) 661 endelig

BERETNING FRA KOMMISSIONEN

Resultattavle for statsstøtte

Beretning om EU-medlemsstaternes tildeling af statsstøtte

- Efteråret 2009 ajourført -

{SEK(2009) 1638}

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning.....	3
Statsstøtte på baggrund af den økonomiske krise	3
1. Statsstøtte i 2008	4
2. Tendenser og mønstre i medlemsstaternes udgifter til statsstøtte.....	4
2.1. Tendensen for størrelsen af statsstøtte til industri og serviceerhverv	6
2.2. Statsstøtte øremærket horisontale mål af fælles interesse.....	7
3. Statsstøtte på baggrund af den finansielle og økonomiske krise.....	8
3.1. Kommissionens retningslinjer i krisetilfælde.....	8
3.2. Kommissionens foranstaltninger i krisetilfælde.....	9
3.3. Godkendte foranstaltninger og udnyttelsesgrad.....	10
3.4. Statsstøtte bevilget i løbet af 2008	11
4. Forenkling af statsstøttereglerne	11
4.1. En ny struktur for statsstøttekontrol.....	11
4.2. Vurdering af individuelle sager med fokus på få store, potentielt fordrejende tilfælde af støtte.....	12
4.3. Næsten 19 % af støtten til industri og service er gruppefritaget	13
5. Håndhævelse af statsstøtteregler	13

INDLEDNING

Denne resultattavle for statsstøtte fra efteråret 2009 (herefter "resultattavlen") beskriver statsstøttesituationen i de 27 medlemsstater for året 2008. Den giver et overblik over støtteniveauer og formål med støtten fra medlemsstaterne. Rapporten indeholder et særligt afsnit om statsstøtte til finansielle institutioner som svar på den finansielle og økonomiske krise.

Endvidere viser resultattavlen, hvilke fremskridt der er gjort i retning af at gennemføre en omfattende og sammenhængende reformpakke for statsstøtte, der startede med handlingsplanen på statsstøtteområdet (herefter "handlingsplanen") i 2005. Endelig indeholder den oplysninger om, hvordan statsstøttere reglerne håndhæves.

Dette efterårs resultattavle består af to dele. Den sammenfattende rapport om statsstøtte fra EU-medlemsstaterne fokuserer på centrale fakta, konklusioner, tendenser og mønstre med hensyn til statsstøtte bevilget af medlemsstaterne samt centrale politiske udviklingstendenser i forbindelse med statsstøttekontrol. Bilaget hertil, "Facts and figures on State aid in the EU Member States", indeholder supplerende faktuelle baggrundsoplysninger.

EFTA-Tilsynsmyndigheden offentliggør en årlig resultattavle¹ om omfanget af statsstøtte bevilget i Island, Liechtenstein og Norge.

Statsstøtte på baggrund af den økonomiske krise

I løbet af det sidste årti har EU oplevet en stadig, økonomisk vækst (gennemsnitligt 1,5 % af BNP) pr. år. Mellem 2002 og 2007 faldt statsstøtten til industri og service med gennemsnitligt 2 % årligt og beløb sig til 65 mia. EUR eller under 0,5 % af BNP i 2007. Sideløbende hermed kom budgetunderskuddene ned på gennemsnitligt 0,8 % af BNP i 2007 – det bedste resultat i tredive år². Ledigheden faldt i denne periode til et historisk lavpunkt på 7 % på EU-plan i 2008.

Finanskrisen satte pludselig en stopper for væksten i BNP, den lave statsstøtte og de faldende budgetunderskud. Det samlede statsstøtteniveau blev næsten femdoblet i 2008 sammenlignet med 2007 og steg til 2,2 % af BNP, næsten udelukkende som følge af krisestøtten til finanssektoren. Krisestøtte til realøkonomien gennem de midlertidige EF-rammebestemmelser³ begyndte medlemsstaterne først at gennemføre i 2009, og den er derfor ikke med i denne rapport. Den økonomiske aktivitet indskrænkedes og forventes først at stabilisere sig i 2010. Selvom tidlige indikatorer viser de første tegn på økonomisk opsving, forventes de statslige underskud i EU at blive på gennemsnitligt 6 % af BNP i 2009 og på ca. 7 % i 2010. Budgetunderskuddene er steget betydeligt og er tilbage på niveauer, som var kendt i 2000. Ledigheden forventes at stige til 10 % eller muligvis højere og vil være en af de største udfordringer i de kommende år.

Da interbankudlånene svandt ind i september 2008, begyndte medlemsstaterne at indsprøjte store støttebeløb i banksektoren for at forhindre en finansiell nedsmeltning. Medlemsstaterne oprettede garantiparaplyer efterfulgt af rekapitaliseringsforanstaltninger og risikoskjolde til

¹ <http://www.eftasurv.int/information/sascoreboard/>.

² Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet, De offentlige finansers langsigtede holdbarhed i forbindelse med økonomisk genopretning, KOM(2009) 545 af 14.10.2009 (http://ec.europa.eu/economy_finance/thematic_articles/article15994_en.htm).

³ Midlertidige EF-rammebestemmelser for statsstøtte, der ydes for at lette adgangen til finansiering under den nuværende finansielle og økonomiske krise, konsolideret version [EUT C 83 af 7.4.2009](#) senere ændret ved EUT C 261 af 31.10.2009, s. 2.

finansinstitutioner for at sikre, at der fortsat kunne ydes lån til økonomien. I en næste fase begyndte medlemsstaterne i overensstemmelse med de midlertidige rammebestemmelser at yde supplerende incitament, så realøkonomien kunne fortsætte eller genoptage investeringerne. Europa-Kommissionens statsstøttepolitik var en af de centrale betingelser for, at denne – som helhed vellykkede – redningsproces blev gennemført på en samordnet måde. Den gav mulighed for en hurtig gennemførelse af hidtil usete støtteforanstaltninger og sikrede samtidig, at det indre marked forblev intakt.

1. STATSSTØTTE I 2008

Den samlede statsstøtte⁴ fra medlemsstaterne beløb sig til 279,6 mia. EUR i 2008 eller, i relative tal, til 2,2 % af BNP i EU-27⁵. Kriseforanstaltninger indberettet af medlemsstaterne i 2008 beløb sig til 212,2 mia. EUR eller 1,7 % af BNP. I 2008 gennemførte 13 medlemsstater krisestøtte til fordel for finanssektoren (Belgien, Danmark, Tyskland, Irland, Spanien, Frankrig, Letland, Luxembourg, Nederlandene, Portugal, Finland, Sverige og Det Forenede Kongerige). Ved udgangen af oktober 2009 har alle EU-15-medlemsstater⁶ plus Ungarn, Letland og Slovenien fået finanskriseforanstaltninger godkendt af Kommissionen

Når der ses bort fra kriseforanstaltninger, beløb den samlede statsstøtte sig til ca. 67,4 mia. EUR i 2008 eller 0,54 % af BNP for EU-27. Støtten til industri og service udgør 78 % af den samlede statsstøtte. Den beløb sig til 52,9 mia. EUR eller 0,42 % af BNP for EU-27. Støtten til kulindustrien tildeles industri og service. Den beløb sig til 2,7 mia. EUR eller 4,1 % af den samlede støtte. Den resterende støtte er fordelt mellem landbruget (11,8 mia. EUR eller 17,5 % af den samlede støtte), fiskeriet (0,2 mia. EUR eller 0,4 % af den samlede støtte) og transportsektoren⁷ (2,4 mia. EUR eller 3,6 % af den samlede støtte).

Støtte til jernbaner – der på grund af manglende sammenlignelige data ikke er inkluderet i nogen af ovenstående samlede tal – er indberettet af medlemsstaterne med 46 mia. EUR eller 0,4 % af EU's BNP⁸.

De fem største støtteydere tegner sig for 40,5 mia. EUR eller 60 % af den samlede støtte⁹. Tyskland tegnede sig for 15,7 mia. EUR eller 23 % af den samlede støtte, efterfulgt af Frankrig (10,3 mia. EUR eller 15 %), Italien (5,5 mia. EUR eller 8 %), Spanien (5,2 mia. EUR eller 8 %) og Det Forenede Kongerige (3,8 mia. EUR eller 6 %). Der fremkommer et helt andet billede, når man ser på støtten i procent af BNP. Ungarn ydede støtte, der udgør 2,4 % af BNP, efterfulgt af Malta (2 %), Bulgarien (1,3 %), Finland (1,1 %) og Irland (1,1 %).

2. TENDENSER OG MØNSTRE I MEDLEMSSTATERNES UDGIFTER TIL STATSSTØTTE

Det Europæiske Råd opfordrede på sit møde i Lissabon i marts 2000 Kommissionen, Rådet og medlemsstaterne til at *"øge indsatsen for at ... mindske det generelle statsstøtteniveau, idet*

⁴ Det samlede tal dækker støtte til produktion, serviceerhverv, kul, landbrug, fiskeri og en del af transportsektoren, men ikke støtte til jernbanesektoren og støtte til kompensation for tjenesteydelser af almen økonomisk interesse på grund af manglende sammenlignelige data. Støttebeløbene henviser til støtteelementet i en statsstøtteforanstaltning, medmindre andet er anført (jf. metodologiske bemærkninger i det ledsagende arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene).

⁵ EU-27 betyder alle medlemsstater i EU.

⁶ EU-15 omfatter de medlemsstater, der tilsluttede sig EU før 2004.

⁷ Jernbaner ikke medregnet.

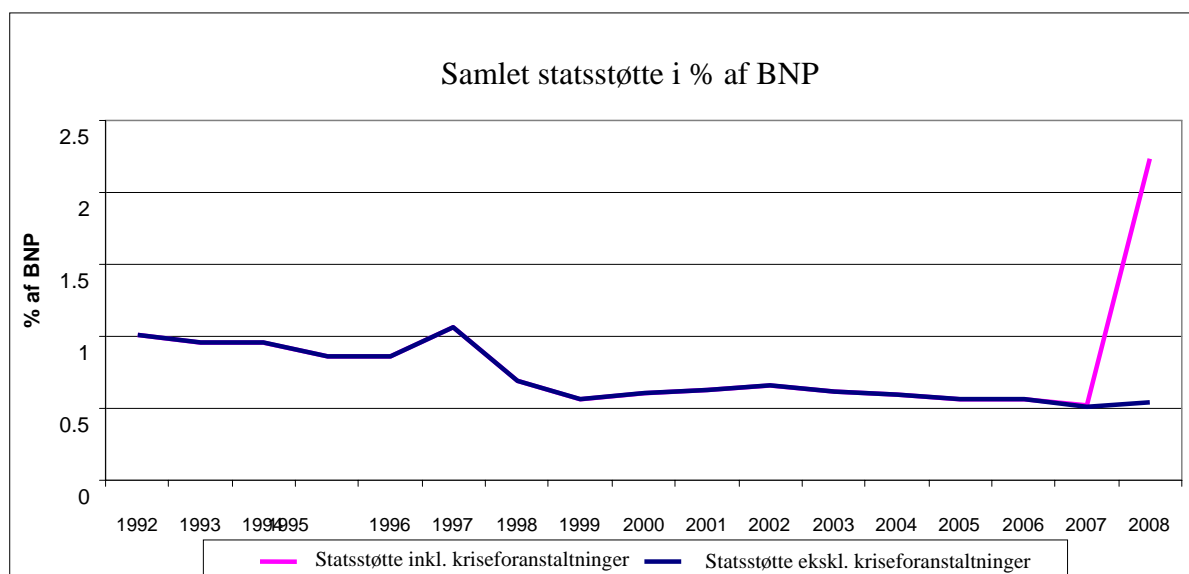
⁸ Jf. også afsnit 2.3.5 i Kommissionens arbejdsdokument "Facts and figures on State aid in the EU Member States".

⁹ Kriseforanstaltninger ikke medregnet.

vægten flyttes væk fra støtte til individuelle virksomheder eller sektorer, så der i stedet satses på horisontale mål af fællesskabsinteresse som f.eks. beskæftigelse, regional udvikling, miljø og erhvervsuddannelse eller forskning". Flere Europæiske Råd har efterfølgende gentaget opfordringen til "mindre og bedre målrettet støtte". Disse mål blev understreget i Kommissionens henstilling om de overordnede økonomiske retningslinjer for 2005-2008. Endvidere blev lavere og mere målrettet støtte fremhævet som et af de fire vejledende principper for Kommissionens statsstøttereformprogram, handlingsplanen på statsstøtteområdet, der blev iværksat i 2005.

Når tendensen ses i et langsigtet perspektiv, var det samlede statsstøtteniveau i 1980'erne i omegnen af 2 % af BNP, det faldt til lige under 1 % i 1990'erne og kom ned på omkring 0,5-0,6 % af BNP i perioden 2003-2007. På grund af de særlige kriseforanstaltninger steg det samlede statsstøtteniveau for EU-27 i 2008 til over 2 % af BNP.

Figur 1¹⁰: Samlet støtte i % af BNP (EU-27, data siden 1992)

Nedgangen i udgifter til statsstøtte i løbet af dette tiår og indtil 2007 kan tilskrives tre hovedfaktorer. For det første bevilgede medlemsstaterne på grund af en periode med økonomisk vækst siden 2000 betydeligt mindre rednings- og omstrukturingsstøtte til kriseramte virksomheder. For det andet var statsstøtten til kulsektoren fortsat faldende, primært i Polen, Frankrig, Tyskland og Spanien. For det tredje bidrog både førtiltrædelsesforpligtelser og fortsatte bestræbelser efter tiltrædelsen til den nedadgående tendens, eftersom EU-12-medlemsstaterne¹¹ fortsatte deres justering af statsstøttepolitikker og -praksis til kravene i henhold til EU's statsstøttelovgivning og -politikker.

Disse bestræbelser kan opfattes som resultatet af en generel erkendelse af, at en høj statsstøtte ikke kun hindrede en effektiv ressourcetildeling, men også gjorde økonomien som helhed mindre konkurrencedygtig. Allerede i midten af 1980'erne blev effektiv statsstøttekontrol et centralt element i programmet for det indre marked. Statsstøttedisciplinen blev herefter udvidet og styrket i 1990'erne i forbindelse med ØMU og fik siden et nyt skub af Det Europæiske Råd i Lissabon i 2000 og handlingsplanen i 2005. Den deraf følgende reformpakke for statsstøtte fokuserer i vid udstrækning på en bedre målretning af støtten,

¹⁰ Kilde: GD for Konkurrence, BNP-tal: Eurostat.

¹¹ EU-12 omfatter de medlemsstater, der tiltrådte EU i 2004 eller senere.

samtidig med at det sikres, at fordrejningerne holdes på et minimum med henblik på at opretholde det indre markedes funktion.

Bortset fra de særlige kriseforanstaltninger ligger den samlede støtte på 0,54 % af BNP (67,4 mia. EUR), hvilket stadig er inden for gennemsnittet for de tidligere år. Dette tyder for det første på, at medlemsstaterne fortsat overholder en samlet statsstøttedisciplin, når man ser bort fra udbruddet af den finansielle og økonomiske krise i 2008. For det andet kan den stramme statsstøttedisciplin i årene før krisen opfattes som et vigtigt bidrag, der muliggjorde en hurtig, omfattende og målrettet reaktion på krisen uden at underminere den overordnede konsensus om, at statsstøtte bør bruges forsigtigt og velovervejet, hvor det er nødvendigt for at nå et alment accepteret mål, og skal stå i forhold til det problem, som skal løses.

På grund af de særlige forhold for støtte til landbrug, fiskeri og transport er det kun støtte til industri og serviceerhverv, der analyseres i de følgende afsnit om støtteomfang og -retning (2.1 og 2.2).

2.1. Tendensen for størrelsen af statsstøtte til industri og serviceerhverv

I analysen af midtvejstendensen for statsstøtte til industri og serviceerhverv medregnes kriseforanstaltningerne ikke, men vil blive drøftet separat i kapitel 3.

For EU som helhed har tendensen for støtte til industri og serviceerhverv i EU været let faldende sammenlignet med de to treårige perioder 2006-2008 og 2003-2005. Gennemsnitligt beløb støtteudgifterne sig til 52 mia. EUR eller 0,42 % af BNP i 2006-2008, mens gennemsnittet i 2003-2005 beløb sig til 54 mia. EUR eller 0,46 % af BNP. Det viser, at de fleste medlemsstater bortset fra den særlige reaktion på den finansielle og økonomiske krise fortsat har fulgt Rådets opfordring til at nedbringe det samlede støtteniveau.

Et flertal af medlemsstater (15) var i stand til at holde eller enddog nedbringe deres støtteniveauer i perioden 2006-2008 sammenlignet med 2003-2005. Mange af EU-12-landene opnåede en væsentlig reduktion på 1 % af BNP eller mere. Som følge heraf faldt de gennemsnitlige EU-12-udgifter med næsten halvdelen, dvs. fra over 1 % af BNP i 2003-2005 til lidt over 0,5 % i 2006-2008. Nogle EU-15-lande var også i stand til at nedbringe støtteniveauerne, der nu var nede på ca. 0,4 % af BNP i perioden 2006-2008¹², dvs. næsten det samme som gennemsnittet for EU-27.

Til trods for den positive nedadgående tendens øgede nogle medlemsstater støtteudgifterne i 2006-2008¹³ sammenlignet med 2003-2005. En eventuel stigning kan i vid udstrækning tilskrives støtte til horisontale mål, hovedsagelig til regional udvikling, miljøbeskyttelse, forskning og udvikling samt beskæftigelse. Stigningen har dog endnu ikke vendt den samlet set langvarige nedadgående tendens for EU som helhed.

Den kortsigtede udvikling fra 2007 til 2008 viser en moderat stigning i 2008. Udgifterne til statsstøtte til industri og serviceerhverv steg med ca. 0,04 % af BNP. F.eks. øgede Tyskland den regionale investeringsstøtte til især de nye delstater¹⁴, og Spanien bevilgede mere støtte til miljøbeskyttelse¹⁵. Polen øgede beskæftigelsesstøtten betydeligt og indførte nye gruppefritagne foranstaltninger med udgifter på flere 100 mio. EUR¹⁶. Denne kortvarige opadgående udvikling viser, at den nuværende statsstøttekontrolordning giver

¹² Det Forenede Kongerige med 0,2 mia. EUR, Tyskland med 0,9 mia. EUR og Italien med 0,4 mia. EUR.

¹³ Sverige med 0,6 mia. EUR, Belgien med 0,4 mia. EUR og Frankrig med 0,3 mia. EUR.

¹⁴ Især gennem *Investitionszulagengesetz 2007* (N357a/2006 og XR 6/2007).

¹⁵ En stor del kan tilskrives NN 61/2004 *Skattefritagelse for biobrændstoffer*.

¹⁶ F.eks. XE 11/2004 Kompensation for omkostninger til integration af handicappede i SMV'er, N 575/2007 Kulsektoren 2008-2015.

medlemsstaterne mulighed for at reagere hurtigt på ændrede økonomiske behov uden yderligere procedurer i forhold til Kommissionen. Medlemsstaternes vigtigste værktøjer i den forbindelse er gruppefritagne foranstaltninger og godkendte anmeldte støtteordninger, hvorefter der kan bevilges individuel støtte til en lang række virksomheder (se yderligere oplysninger i kapitel 4).

2.2. Statsstøtte øremærket horisontale mål af fælles interesse

Statsstøtte til horisontale mål, dvs. støtte, som ikke bevilges til bestemte sektorer, anses normalt for at være bedre egnet til at rette op på markedssvigt og således mindre fordrejende end sektor- og ad hoc-støtte. Forskning og udvikling og innovation (herefter "FUI"), miljøbeskyttelse, støtte til små og mellemstore virksomheder (herefter "SMV"), jobskabelse, fremme af erhvervsuddannelse og støtte til regional økonomisk udvikling er de mest fremherskende horisontale mål, der søges fremmet med statsstøtte.

For at afdække den underliggende tendens for medlemsstaternes indsats for at omlægge "ikke-krise-støtte" til horisontale mål af fælles interesse medtages krisetilfældene ikke i denne analyse¹⁷.

På dette grundlag beløb den øremærkede støtte til horisontale mål sig i 2008 til 46,3 mia. EUR og tegnede sig i runde tal for 88 % af den samlede støtte til industri og service. Dette skal sammenholdes med en andel på 80 % i 2007, 74 % i 2004 og omkring 50 % i midten af 1990'erne. De tre hovedmål, medlemsstaterne forfulgte i 2008, var regional støtte (26 %), støtte vurderet under miljørammebestemmelserne (24 %)¹⁸ og støtte til FUI (16 %). Den underliggende tendens bekræfter stigningen i støtten til horisontale mål. I løbet af perioden 2003-2005 blev gennemsnitligt 74 % af støtten øremærket til horisontale mål, mens den i løbet af 2006-2008 steg til 85 %. Et lignende billede tegner sig, når man ser på antallet af medlemsstater, der leder 90 % eller mere af deres støtte til industri og service over mod horisontale mål af fælles interesse. I 2008 var dette tilfældet for 17 medlemsstater sammenlignet med 17 i 2007¹⁹ og 16 i 2006²⁰. Der findes ikke en enkelt overordnet årsag eller et mønster, der kan forklare denne udvikling.

For EU som helhed var støtten til sektorudvikling, herunder rednings- og omstrukturingsstøtte, i 2008 lavere sammenlignet med 2007 og lå på 6,5 mia. EUR eller 12 % af den samlede støtte til industri og service²¹. Uafhængigt af den økonomiske og finansielle krise beløb rednings- og omstrukturingsstøtten sig til kun 557 mio. EUR i 2008 sammenlignet med et årligt gennemsnit på 3,5 mia. EUR i perioden 2003-2005 og på 872 mio. EUR i perioden 2006-2008.

Alt i alt viser den langsigtede tendens, at medlemsstaterne fortsat bruger en stor del af støtten til horisontale mål, og er alle EU-12-medlemsstater er således ved gradvist at omlægge støtten til horisontale mål.

¹⁷ Hvis kriseforanstaltninger medtages, falder andelen af den horisontale støtte til 17,5 %.

¹⁸ To forskellige grupper af tilfælde hører ind under kategorien miljøstøtte og energibesparelse. Den første gruppe af tilfælde sigter mod en direkte fordel for miljøet. Den anden gruppe omfatter nedsættelser af eller fritagelse for miljøafgifter. For denne anden gruppe af tilfælde kan støtteudgifterne ikke opfattes som et alternativ til at måle den miljømæssige fordel, eftersom denne fordel søges gennem afgiften, ikke gennem fritagelserne for den. Yderligere oplysninger fås i Spring 2008 Scoreboard, KOM(2008) 304 af 21. maj 2008.

¹⁹ Jf. Autumn 2008 Scoreboard, KOM(2008) 751 af 17. november 2008, s. 30.

²⁰ Jf. Autumn 2007 Scoreboard, KOM(2007) 791 af 13. december 2007, s. 22.

²¹ Disse procentsatser omfatter ikke de foranstaltninger med et horisontalt mål, som alligevel er øremærket til produktions- og servicesektorerne.

3. STATSSTØTTE PÅ BAGGRUND AF DEN FINANSIELLE OG ØKONOMISKE KRISE

3.1. Kommissionens retningslinjer i krisetilfælde

Da finanskrisen blev stadigt dybere i efteråret 2008, udsendte Kommissionen retningslinjer i form af meddelelser om udformning og gennemførelse af statsstøtte til banker²². I disse meddelelser erkendte Kommissionen, at krisens alvor berettigede bevilling af støtte på grundlag af EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra b), og fastlagde retningslinjer, der skal sikre sammenhæng i de foranstaltninger, medlemsstaterne træffer i form af statsgarantier, rekapitaliseringer og ordninger for værdiforringede aktiver enten til individuelle banker eller som led i en national ordning. Den primære sigte med retningslinjerne i disse meddelelser er, at hasteforanstaltninger af hensyn til den finansielle stabilitet skal sikre ensartede vilkår for banker, der er etableret i forskellige medlemsstater, samt for banker, der modtager offentlig støtte, og banker, som ikke får støtte. Kommissionens statsstøttekontrol har til formål at minimere de negative virkninger af offentlige foranstaltninger mellem medlemsstaterne, mellem støttemodtagere med forskellige risikoprofiler og mellem støttemodtagere og banker, som ikke får statsstøtte, og samtidig gøre det lettere at nå målene med ordningerne.

Det Europæiske Råd²³ har endnu en gang bekræftet sit ønske om at genoprette tilliden til de finansielle markeder og deres funktion og understregede, at politikforanstaltninger på EU-plan skal være i overensstemmelse med principperne for det indre marked, sikre lige vilkår og tage højde for en troværdig exitstrategi. Denne proces indebærer på den ene side, at grundlæggende nødlidende banker skal undergå en større omstrukturering, og på den anden side, at grundlæggende sunde banker skal vende tilbage til normale markedsbetingelser. På samme måde gælder de underliggende principper for virksomheder i "realøkonomien", som står over for strukturelle problemer, og som vil skulle iværksætte omstruktureringsforanstaltninger med henblik på at genoprette en langsigtet levedygtighed.

Kommissionen gav et omfattende overblik over sin indsats med hensyn til statsstøtte i forbindelse med den finansielle og økonomiske krise i en særlig udgave af resultattavlen, der blev offentliggjort i foråret²⁴. Den omfattede detaljerede resuméer af bankmeddelelsen, rekapitaliseringsmeddelelsen, de midlertidige rammebestemmelser for realøkonomien, meddelelsen om værdiforringede aktiver²⁵ og anvendelsen heraf indtil nu. Den 23. juli 2009 vedtog Kommissionen retningslinjer for *genoprettelse af rentabiliteten i finanssektoren under den nuværende krise og vurdering af omstrukturingsforanstaltninger på grundlag af*

²² Jf. Meddelelse fra Kommissionen – Statsstøttereglerne anvendelse på foranstaltninger truffet over for pengeinstitutter i forbindelse med den aktuelle globale finanskriser, EUT C 270 af 25.10.2008, s. 8 ("bankmeddelelsen"), Meddelelse fra Kommissionen – Rekapitalisering af pengeinstitutter under den aktuelle finanskriser: Støttens begrænsning til det nødvendige minimum og sikkerhedsforanstaltninger mod uforholdsmæssige konkurrencefordrejninger, EUT C 10 af 15.1.2009, s. 2 ("rekapitaliseringsmeddelelsen"), Meddelelse fra Kommissionen om behandlingen af værdiforringede aktiver i Fællesskabets banksektor, EUT 72 af 26.3.2009 ("meddelelsen om værdiforringede aktiver"), Meddelelse fra Kommissionen om "genoprettelse af rentabiliteten i finanssektoren under den nuværende krise og vurdering af omstrukturingsforanstaltninger på grundlag af statsstøttereglerne", EUT C 195 af 19.8.2009, s. 9.

²³ Jf. afsnit II i [formandskabets konklusioner fra Det Europæiske Råd i Bruxelles den 18.-19. juni 2009](#).

²⁴ Spring 2009 Scoreboard (http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/studies_reports.html).

²⁵ En kort præsentation af disse meddelelser findes i kapitel 3 under "Facts and Figures on State aid in the EU Member States" i bilaget.

statsstøtteregele²⁶, hvori den forklarer de kriterier, den vil opstille for omstruktureringsstøtte til banker i den nuværende periode.

3.2. Kommissionens foranstaltninger i krisetilfælde

Kommissionen har spillet og vil fortsat spille en nøglerolle med hensyn til at koordinere medlemsstaternes indsats for at opretholde ensartede vilkår, bevare det fælles markedes integritet og bekæmpe skadelig protektionisme. Kommissionen vil fortsat overvåge situationen på markedet nøje og gennemgå medlemsstaternes støtteforanstaltninger for at sikre, at de er udformet på en sådan måde, at de begrænser konkurrencefordrejninger så meget som muligt og opretholder det indre markedes funktion. Endvidere har Kommissionen især understreget, at støtteforanstaltninger skal være udformet under hensyntagen til det mellem-til langsigtede perspektiv, især i bestræbelserne på hurtigt at vende tilbage til et konkurrencedygtigt klima. Endelig vil Kommissionen støtte omstruktureringsprocesserne i forbindelse med tilsynet med statsstøtte.

F.eks. udgjorde den irske meddelelse om kun at lade seks irske banker dække af en statsgarantiordning en alvorlig risiko for stor kapitaludstrømning fra ikke-støtteberettigede konkurrenter. På Kommissionens foranledning bekræftede den irske regering i løbet af få dage, at garantiordningen ville blive stillet til rådighed for alle banker med datterselskaber eller afdelinger i Irland med en betydelig tilstedeværelse i den indenlandske økonomi²⁷.

Da Frankrig bebudede sin planlagte støtte til bilindustrien, som oprindeligt gav anledning til bekymring for reglerne for statsstøtte og det indre marked, erklærede Kommissionen ligeledes utvetydigt, at en støtte, der blev bevilget på supplerende ikke-kommercielle betingelser vedrørende placeringen af investeringer (og/eller den geografiske fordeling af omstruktureringsforanstaltninger i et andet tilfælde) ikke kunne betragtes som forenelige. Efter intensive drøftelser mellem Kommissionen og de franske myndigheder gav Frankrig tilsagn om at undgå betingelser, der stred imod reglerne for det indre marked²⁸. Denne linje er blevet fastholdt i alle andre tilfælde, især i forbindelse med de tyske planer for Opel²⁹. I sagen om Bradford & Bingley³⁰ sørgede Kommissionen for, at støttemodtagerne blev bankens private indskydere. Statens foranstaltninger gjorde det muligt at fortsætte bankens privatforretninger, idet privatafdelingen blev solgt fra, mens den nødlidende del af banken fik lov til at ophøre.

Bankstøtteordningernes effektivitet samt den overordnede situation for finansmarkedernes stabilitet og funktionsevne er for nylig blevet vurderet af Rådet³¹, som konkluderede, at de offentlige foranstaltninger, der er truffet siden tredje kvartal af 2008, har bidraget til at stabilisere den særdeles anspændte situation på finansmarkedet. Forretningsklimaet for banker vil dog sandsynligvis fortsat være en udfordring, især når det gælder kredittab i forbindelse med deres låneporteføljer.

²⁶ Meddelelse fra Kommissionen om genoprettelse af rentabiliteten i finanssektoren under den nuværende krise og vurdering af omstruktureringsforanstaltninger på grundlag af statsstøtteregele²⁶ [EUT C 195/2009](#) af 19.8.2009.

²⁷ Jf. NN 48/2008 *Guarantee scheme for banks in Ireland*.

²⁸ Jf. [Pressemeddelelse \(Memo/09/90\)](#).

²⁹ Jf. pressemeddelelser ([Memo/09/460](#) og [Memo/09/411](#)).

³⁰ NN 41/2008 *Rescue aid to Bradford & Bingley*.

³¹ Bilag til Økofin-Rådets rapport til Det Europæiske Råd den 18.-19. juni om de finansielle støtteordningers effektivitet: [Rapport fra taskforce til undersøgelse af de finansielle støtteordningers effektivitet](#).

3.3. Godkendte foranstaltninger og udnyttelsesgrad

I perioden fra oktober 2008 til udgangen af oktober 2009 godkendte Kommissionen 73 kriseforanstaltninger. Fordelt på foranstaltningstype giver det 32 ordninger (garantiordninger, rekapitaliseringsordninger, likviditetsforanstaltninger, foranstaltninger for værdiforringede aktiver) og 41 individuelle tilfælde.

Den samlede maksimale mængde af kriseforanstaltninger, som blev godkendt af Kommissionen mellem oktober 2008 og oktober 2009, beløb sig til omkring 3 632 mia. EUR, svarende til 29 % af BNP for EU-27³². For garantiordningernes vedkommende beløb den maksimale mængde sig til 2 738 mia. EUR, hvilket svarer til 22 % af BNP for EU-27. Rekapitaliseringsforanstaltningerne beløb sig til 231 mia. EUR³³, svarende til 2 % af BNP for EU-27. Generelle likviditetsforanstaltninger og ordninger for værdiforringede aktiver beløb sig til 76 mia. EUR og udgør 0,6 % af EU's BNP. Endvidere traf Kommissionen beslutninger om flere ad hoc-foranstaltninger til fordel for individuelle pengeinstitutter til et samlet beløb på 587 mia. EUR.

De fleste af de generelle ordninger gav Kommissionen tilladelse til i efteråret 2008 efter offentliggørelse af bank- og rekapitaliseringsmeddelelserne³⁴. Foranstaltningerne, der blev godkendt i 2008, beløb sig til 3 361 mia. EUR for ordninger og ad hoc-støtte under ét. I 2009 havde medlemsstaterne kun begrænset behov for at oprette nye supplerende støtteforanstaltninger. Fra januar til marts 2009 godkendte Kommissionen yderligere rednings- og stabiliseringsforanstaltninger til et beløb på 96 mia. EUR. Siden april 2009 har medlemsstaterne kun vedtaget supplerende foranstaltninger med et samlet loft på 175 mia. EUR³⁵.

Bankernes udnyttelsesgrad defineres som den faktiske udnyttelse af foranstaltningen i forhold til de anmeldte godkendte beløb. Den tjener som en foreløbig indikator for ordningernes funktionsdygtighed³⁶. Den samlede maksimale støtte som anført ovenfor er ikke gennemført i praksis. Udnyttelsesgraden for kriseforanstaltningerne som rapporteret af Kommissionen³⁷ beløber sig i runde tal til 33 % for garantier og for rekapitalisering omkring 55 %.

³² Dette tal repræsenterer det samlede maksimale beløb for generelle garantier, rednings- og omstrukturingspakker samt andre foranstaltninger indført af medlemsstaterne.

³³ Det omfatter rekapitaliseringsordninger og ordninger, hvor rekapitalisering kombineres med andre foranstaltninger. Uoverensstemmelser med beløb offentliggjort i resultattavlen for foråret 2009 skyldes forskellig klassificering af ordningerne. I nærværende udgave betragtes likviditetsforanstaltninger som en separat kategori.

³⁴ [Spring 2009 Scoreboard](#) omhandlede statsstøtteforanstaltninger i den aktuelle finansielle og økonomiske krise og en oversigt over foranstaltninger, som Kommissionen havde gennemgået indtil den 31. marts 2009.

³⁵ Bl.a. seks ordninger baseret på bankmeddelelsen, én baseret på meddelelsen om værdiforringede aktiver og én specifik anden ordning.

³⁶ En høj udnyttelsesgrad i en bestemt medlemsstat viser ikke nødvendigvis, om foranstaltningen er hensigtsmæssig eller ej. Lave garantiudnyttelsesgrader i visse medlemsstater skyldes delvis, at de anmeldte beløb i henhold til ordningerne er højere end det faktiske behov. Endvidere kunne bankerne i nogle medlemsstater let få adgang til midler på markedet, ofte til en lavere pris.

³⁷ For yderligere oplysninger jf. GD Konkurrencens oversigt over garanti- og rekapitaliseringsordninger i den finansielle sektor i den nuværende krise, 7. august 2009.

(http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/review_of_schemes_en.pdf).

3.4. Statsstøtte bevilget i løbet af 2008

Den samlede statsstøtte fra medlemsstaterne i forbindelse med kriseforanstaltninger³⁸ beløb sig til ca. 212,2 mia. EUR i 2008, dvs. 1,7 % af BNP for EU-27

Det maksimale omfang af kommissionsgodkendte foranstaltninger, som medlemsstaterne traf i 2008 for at stabilisere finansmarkederne, beløb sig til 3 361 mia. EUR. Ifølge årsberetningerne fra medlemsstaterne gennemførte medlemsstaterne foranstaltninger til en nominel værdi af 958 mia. EUR. Det svarer til en udnyttelsesgrad på 29 %. Ifølge de første overslag beløb støtteelementet i de støtteforanstaltninger, der blev iværksat i 2008 – som illustration af de fordele, staten har givet de modtagende pengeinstitutter – sig til 212,2 mia. EUR, hvilket udgør 1,7 % af BNP for EU-27. Kommissionen godkendte i 2008 kriseforanstaltninger anmeldt af 17 medlemsstater. Kun 13 medlemsstater rapporterede, at disse foranstaltninger allerede blev implementeret i 2008.

I 2008 udgjorde ad hoc-kriseforanstaltninger³⁹ 37 af den samlede krisestøtte og støtte bevilget i henhold til ordningerne 63 %.

En oversigt over godkendte kriseforanstaltninger kan ses i kapitel 3 i "Facts and Figures on State aid in the EU Member States" i bilaget.

4. FORENKLING AF STATSSTØTTEREGLERNE

4.1. En ny struktur for statsstøttekontrol

I handlingsplanen fra juni 2005 bebudede Kommissionen, at den havde til hensigt at fremme brugen af statsstøttepolitik som et effektivt politisk værktøj for vækst og beskæftigelse. Med planen iværksattes en revision af næsten alle statsstøtteregler og -procedurer⁴⁰.

Reformprogrammet byggede på fire styrende principper:

- mindre og bedre målrettet statsstøtte
- en skarpere økonomisk indfaldsvinkel
- mere effektive procedurer, bedre håndhævelse, større forudsigelighed og større gennemsigtighed
- delt ansvar mellem Kommissionen og medlemsstaterne.

Kommissionen har enekompetence til at vurdere, om statsstøtteforanstaltninger er i overensstemmelse med EF-traktaten. I overensstemmelse hermed har medlemsstaterne pligt til at meddele alle foranstaltninger forud for gennemførelsen⁴¹ heraf til Kommissionen, medmindre de er omfattet af de minimis-forordningen⁴² eller en gruppefritagelsesforordning,

³⁸ Den omfatter individuelle tidlige tilfælde i krisens første fase, som blev vedtaget under rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering og foranstaltninger godkendt i henhold til bank- og rekapitaliseringsmeddelelserne, der blev gennemført i 2008. Foranstaltninger i forbindelse med den realøkonomiske krise, der blev godkendt i henhold til de midlertidige rammebestemmelser, er ikke medtaget i dette afsnit, eftersom de blev godkendt og gennemført i 2009.

³⁹ Rapporteret eller anslået støtteomfang.

⁴⁰ Jf. tabel 2 i bilaget om fakta og nøgletal om statsstøtte i EU-medlemsstaterne, "Facts and figures on State aid in the EU Member States".

⁴¹ Artikel 88 i EF-traktaten, detaljerede bestemmelser i Rådets forordning nr. 659/1999 af 22. marts 1999, EFT L 83/1 af 27.3.1999, s. 1-9.

⁴² Kommissionens forordning (EF) nr. 1998/2006 af 15. december 2006 om anvendelse af traktatens artikel 87 og 88 på de minimis-støtte, EUT L 379 af 28.12.2006, s. 5.

især den generelle gruppefritagelsesforordning⁴³. Baggrunden for denne ændring er, at sådanne foranstaltninger sandsynligvis ikke vil have en væsentlig negativ indvirkning på konkurrencen på fællesskabsplan, samtidig med at de bidrager til at nå et mål af fælles interesse, og de kan således bevilges uden forudgående anmeldelse til Kommissionen, forudsat at de opfylder kriterierne for de pågældende retsinstrumenter. For statsstøtteforanstaltninger, som fortsat skal kontrolleres af Kommissionen forud for gennemførelsen, kan medlemsstaterne anmelde støtteordninger. Når en ordning er blevet godkendt, kan en medlemsstat normalt bevilge individuelle støttetildelinger uden yderligere anmeldelse til Kommissionen. Kun store individuelle ansøgninger om støtteordninger, der overstiger visse grænser, og individuel støtte (også kendt som "ad hoc-støtte"), som tildeles uden for en ordning, skal anmeldes individuelt.

Tretrinssystemet: gruppefritagelse, standardvurdering og detaljeret vurdering

For at sikre hurtigere procedurer og mere effektiv beslutningstagning indførte Kommissionen betydelige strukturelle ændringer i sin statsstøttekontrol. Dette blev opnået ved at underkaste forskellige støtteforanstaltninger et kontrolniveau, der afspejler deres respektive potentielle virkning på konkurrence og handel. Den nye struktur bygger på et "tretrinssystem": gruppefritagelse (og de minimis), standardvurdering og detaljeret vurdering. Mens antallet af gruppefritagne foranstaltninger stiger, foretages der en standardvurdering af flertallet af de individuelle sager eller ordninger, som stadig skal anmeldes, hvilket sikrer en jævn vurdering. Der blev fra 2007 til midten af 2009 kun foretaget en detaljeret vurdering i 25 af 177 FUI-sager og i 10 ud af 49 sager om risikovillig kapital mellem 2007 og midten af 2009. Der blev ikke foretaget en detaljeret vurdering i sager, der faldt ind under de øvrige horisontale mål.

Den nye forenklede procedure

For at gøre anmeldelsesprocessen for principielt forenelige tilfælde endnu lettere indførte Kommissionen i september 2009 en forenklet procedure⁴⁴. Med denne nye procedure ønsker Kommissionen at sikre, at klart forenelig støtte hastegodkendes inden for en måned på grundlag af en fuldstændig anmeldelse fra medlemsstaten.

4.2. Vurdering af individuelle sager med fokus på få store, potentielt fordrejende tilfælde af støtte

Medlemsstaterne benytter i stigende grad mulighederne for gruppefritaget støtte og bruger fortsat ordninger, der kan danne grundlag for bevilling af støtte til individuelle virksomheder uden yderligere anmeldelse til Kommissionen. I 2008 faldt 648 eller 66 % af de nyindførte foranstaltninger ind under gruppefritaget støtte, mens de 248 ordninger, der var omfattet af en Kommissionsbeslutning i 2008, tegnede sig for 25 %, og 92 individuelle støtteforanstaltninger tegnede sig for 9 %. Med hensyn til rapporteret støtteomfang (bortset fra kriseforanstaltninger) tegnede individuel støtte sig kun for 5 % af den samlede støtte til industri og service (2,5 mia. EUR), mens støtte bevilget under ordninger kom op på 76 % (40 mia. EUR) og gruppefritaget støtte på 19 % (10 mia. EUR). Det betyder, at 95 % af støtten til industri og service – selvom den var underkastet statsstøttedisciplin – blev bevilget af medlemsstaterne uden krav fra Kommissionens side om individuel vurdering på modtagerniveau.

⁴³ Kommissionens forordning (EF) nr. 800/2008 af 6. august 2008 [om visse former for støttes forenelighed med fællesmarkedet i henhold til traktatens artikel 87 og 88 \(Generel gruppefritagelsesforordning\)](#), EUT L 214 af 9.8.2008, s. 3.

⁴⁴ Meddelelse fra Kommissionen om en forenklet procedure for behandling af visse former for statsstøtte, EUT C 136 af 16.6.2009, s. 3-12.

4.3. Næsten 19 % af støtten til industri og service er gruppefritaget

Udgifterne til gruppefritaget støtte steg betydeligt til 10 mia. EUR eller 19 % af den samlede støtte til industri og service i 2008 sammenholdt med 2007 (6,3 mia. EUR eller 13 %) og 2006 (3 mia. EUR eller 6 % af den samlede støtte). Den største stigning kan tilskrives regional støtte under muligheden for gruppefritagelse, der blev indført i 2007. Også de andre allerede eksisterende mål for gruppefritaget støtte, dvs. støtte til SMV, erhvervsuddannelse og beskæftigelse, bruges i stigende grad. Potentialet i de nyligt indførte mål under gruppefritagelsesforordningen vil skulle udforskes i fremtiden, eftersom den nye forordning først trådte i kraft i slutningen af august 2008.

5. HÅNDHÆVELSE AF STATSSTØTTEREGLER

Ulovlig støtte

I henhold til EF-traktatens artikel 88, stk. 3, skal medlemsstaterne ikke blot anmelde statsstøtteforanstaltninger til Kommissionen, før de gennemføres, men også afvente resultatet af Kommissionens undersøgelse, før de anmeldte foranstaltninger gennemføres. Hvis disse forpligtelser ikke opfyldes, anses statsstøtteforanstaltningen for at være ulovlig.

I perioden 2000-2008 traf Kommissionen 811 beslutninger om ulovlig støtte. I ca. 23 % af tilfældene af ulovlig støtte (187 sager) greb Kommissionen ind ved at træffe en negativ beslutning om uforenelig støtteforanstaltning. Denne negative beslutning kræver normalt, at den berørte medlemsstat tilbagesøger den ulovligt tildelte støtte. I yderligere 2 % af de ulovlige støttetilfælde (15 sager) traf Kommissionen en betinget beslutning. Denne interventionsgrad på ca. 25 % for ulovlig støtte er næsten 10 gange højere end for negative og betingede beslutninger om behørigt anmeldte sager. Over halvdelen af interventionerne blev foretaget i industri- og servicesektoren, omkring en fjerdedel i landbruget og resten inden for transport, kul og fiskeri.

Tilbagesøgning af støtte

I første halvdel af 2009 er der sket yderligere fremskridt med at håndhæve de uafsluttede afgørelser om tilbagesøgning. Det samlede antal uafsluttede tilbagesøgningssager er yderligere faldet til 43 (sammenlignet med 50 sager i midten af 2007 og 94 sager i slutningen af 2004). Beløbet på ulovlig og uforenelig støtte, der er tilbagesøgt siden 2000, er yderligere steget fra 2,3 mia. EUR i december 2004 til 9,4 mia. EUR pr. 30. juni 2009. Det betyder, at procentdelen af ulovlig og uforenelig støtte, som endnu mangler at blive tilbagesøgt, er faldet fra 75 % ved udgangen af 2004 til omkring 9 % pr. 30. juni 2009.

Endvidere har Kommissionen truffet nogle beslutninger om tilbagesøgning på landbrugs-, fiskeri- og transportområderne.

Håndhævelse af statsstøttere reglerne: samarbejde med nationale domstole

Kommissionen har for nylig vedtaget en ny meddelelse om de nationale domstoles håndhævelse af statsstøttere reglerne⁴⁵. Meddelelsen har to hovedformål:

- Den nye meddelelse skal give de nationale domstole og potentielle sagsøgere klare retningslinjer for de forskellige spørgsmål, der kan opstå i forbindelse med nationale søgsmål på statsstøtteområdet.

⁴⁵ Meddelelse fra Kommissionen om de nationale domstoles håndhævelse af statsstøttere reglerne, EUT C 85 af 9.4.2009, s. 1.

- Endvidere søger Kommissionen gennem den nye meddelelse at styrke sit samarbejde med de nationale domstole i individuelle sager.

Efter vedtagelsen af den nye meddelelse har Kommissionen planer om at intensivere sine bestræbelser på at fremme den private håndhævelse af statsstøttere reglerne.

Efterfølgende tilsyn

Med den generelle gruppefritagelsesforordnings ikrafttræden er et stigende antal støtteforanstaltninger ikke længere omfattet af anmeldelsespligten. I henhold til artikel 10 i forordningen kan efterfølgende tilsyn gennemføres på stikprøvebasis. Analysen af resultaterne for de første tre regnskabsår viser, at den del af den eksisterende statsstøttestruktur, der giver mulighed for godkendelse af støtteordninger og giver medlemsstaterne mulighed for at gennemføre støtteforanstaltninger i henhold til (generelle) gruppefritagelsesforordninger, alt i alt fungerer tilfredsstillende.

BILAG

Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene "Facts and figures on State aid in the EU Member States"